

Quy hoạch không gian biển quốc gia thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050

TRỊNH THANH TRUNG

Cục Biển và Hải đảo Việt Nam

Ngày 28/6/2024, tại Kỳ họp thứ 7, Quốc hội đã biểu quyết và thông qua Nghị quyết số 139/2024/QH15 về Quy hoạch không gian biển quốc gia thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050. Đây là lần đầu tiên nước ta lập Quy hoạch không gian biển quốc gia, trên cơ sở tham khảo kinh nghiệm quốc tế nhưng có điều chỉnh phù hợp với tình hình thực tế của Việt Nam. Quy hoạch được ban hành sẽ là công cụ quan trọng hỗ trợ công tác quản lý nhà nước về biển theo cách tiếp cận tổng hợp; là quy hoạch mang tính khung, tổng thể, tích hợp, đa ngành, động và mở, dẫn dắt; cụ thể hóa các chủ trương, định hướng của Đảng, pháp luật của Nhà nước về quản lý, khai thác và sử dụng không gian biển, nhất là Nghị quyết số 36-NQ/TW ngày 22/10/2018 của Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII về Chiến lược phát triển bền vững kinh tế biển Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045. Quy hoạch không gian biển quốc gia phân bổ, sắp xếp hợp lý không gian biển cho các ngành, lĩnh vực trong việc khai thác, sử dụng tài nguyên không gian biển theo hướng bền vững, kết hợp hài hòa giữa lợi ích kinh tế, xã hội, BVMT, quốc phòng, an ninh, đối ngoại và hợp tác quốc tế trên các vùng đất ven biển, các đảo, quần đảo, vùng biển, vùng trời thuộc chủ quyền, quyền chủ quyền và quyền tài phán quốc gia của Việt Nam; giảm thiểu các mâu thuẫn trong khai thác, sử dụng không gian biển.

1. VIỆT NAM PHẤN ĐẤU TRỞ THÀNH QUỐC GIA MẠNH VỀ BIỂN, GIÀU TỪ BIỂN

Để hoàn thành mục tiêu đưa Việt Nam trở thành quốc gia mạnh về biển, giàu từ biển mà Nghị quyết số 36-NQ/TW đã đề ra, Quy hoạch không gian biển quốc gia thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050 đưa ra định hướng phát triển cho các ngành kinh tế biển, nhất là ngành kinh tế biển mới. Quy hoạch đặt ra 5 vấn đề trọng tâm và 4 đột phá có tính then chốt, sức lan tỏa lớn và tạo động lực cho phát triển. Cụ thể, 5 vấn đề trọng tâm gồm: Thứ nhất là hoàn thiện thể chế, chính sách, xây dựng các tiêu chí, quy chế xử lý những vấn đề phát sinh đối với những vùng chồng lấn, mâu thuẫn sử dụng trong khai thác, sử

dụng không gian biển. Quy hoạch hoàn thiện các chính sách phát triển năng lượng sạch, tái tạo và kinh tế biển mới gắn với triển khai thực hiện Chiến lược phát triển bền vững kinh tế biển Việt Nam; ban hành hướng dẫn, quy định triển khai phân vùng sử dụng không gian biển cấp địa phương. Trọng tâm thứ hai là xây dựng hạ tầng biển; trong đó chú trọng những lĩnh vực trọng điểm như cảng biển và giao thông kết nối cảng biển với nội địa, thông tin liên lạc biển, hạ tầng kinh tế số...; phát triển đồng bộ đường không, đường sắt, đường bộ, đường thủy nội địa giữa địa phương có biển, không có biển và với các nước; phát triển mạnh các ngành kinh tế biển, đặc biệt là kinh tế thủy sản gắn với bảo tồn biển và bảo đảm quốc phòng, an ninh, đối ngoại, hợp tác quốc tế; kinh tế hàng hải, vận tải biển, xây dựng cảng biển và sửa chữa, đóng mới tàu biển; du lịch và dịch vụ biển; phát triển mạnh mẽ hệ thống đô thị ven biển, đảo để tạo ra các trung tâm dịch vụ hậu cần kinh tế mạnh và thực sự trở thành động lực phát triển kinh tế - xã hội của mỗi vùng; nghiên cứu, đánh giá tổng thể về tiềm năng và xây dựng định hướng phát triển khai thác, sử dụng khoáng sản biển, năng lượng sạch. Trọng tâm thứ ba là xây dựng các thiết chế văn hóa biển, đảo; tổ chức tốt các hoạt động văn hóa biển, nâng cao đời sống văn hóa, xã hội của cư dân vùng biển, đảo; tổ chức tuyên truyền và nâng cao nhận thức, trách nhiệm về xây dựng quốc gia mạnh về biển, giàu từ biển theo Chiến lược phát triển bền vững kinh tế biển, tổ chức tốt và hiệu quả Tuần lễ Biển và Hải đảo Việt Nam.

Kiểm soát và quản lý các nguồn thải và giải quyết các điểm nóng ô nhiễm môi trường trên biển, vùng đất ven biển và các đảo; phân định các khu bảo tồn, bảo vệ biển và ven biển, phục hồi các hệ sinh thái đã bị suy thoái để tăng diện tích bảo tồn, bảo vệ biển là trọng tâm thứ 4. Vấn đề trọng tâm cuối cùng là đẩy mạnh công tác điều tra cơ bản tài nguyên, môi trường biển và hải đảo; thiết lập bộ cơ sở dữ liệu số hóa về biển, đảo, bảo đảm tính tích hợp, chia sẻ và cập nhật; tăng cường đào tạo nhân lực biển, ưu tiên phát triển nguồn nhân lực các ngành hàng hải, thủy sản, năng lượng tái tạo, du lịch, khoa học, công nghệ biển. Cùng với đó, tăng cường nghiên cứu khoa học và ứng dụng công nghệ biển phục vụ những ngành kinh tế biển mới, nhiều tiềm năng như dược liệu biển, y học biển, hóa học biển, các vật liệu mới; đẩy mạnh thu

▲ Một góc biển Ninh Thuận

hút nguồn lực từ các thành phần kinh tế, nhất là kinh tế tư nhân, kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài.

Quy hoạch cũng nêu ra 4 khâu đột phá gồm: Tập trung xây dựng hệ thống cơ sở hạ tầng và dịch vụ logistics gắn với phát triển ngành công nghiệp tàu thủy và vận tải biển, kết cấu hạ tầng ven biển, hải đảo đa mục tiêu, lưỡng dụng, đồng bộ, hiện đại, tạo động lực thu hút nguồn lực, thúc đẩy phát triển bền vững các ngành kinh tế biển, bảo đảm quốc phòng, an ninh, đối ngoại và hợp tác quốc tế, đáp ứng yêu cầu ứng phó với thiên tai, biến đổi khí hậu, nước biển dâng và sự cố môi trường biển; phát triển du lịch biển, đảo bền vững, có trách nhiệm, sáng tạo gắn với phát triển đô thị đảo xanh, thông minh; đẩy mạnh phát triển kinh tế thủy sản theo hướng xanh, tuần hoàn, các-bon thấp, chống chịu cao, ưu tiên phát triển nuôi biển và đánh bắt xa bờ, gắn với bảo tồn biển và văn hóa biển; phát triển nhanh và bền vững các loại năng lượng sạch, xanh từ biển, ưu tiên phát triển điện gió ngoài khơi, bảo đảm an ninh năng lượng quốc gia, quốc phòng, an ninh, nghiên cứu, đánh giá tổng thể về tiềm năng và phát triển ngành dầu khí, khoáng sản rắn, vật liệu xây dựng ở đáy biển.

2. CÁC NHÓM NHIỆM VỤ TRỌNG TÂM CỦA DỰ THẢO KẾ HOẠCH ĐẾN NĂM 2030

Để tạo điều kiện thuận lợi cho việc triển khai thực hiện Quy hoạch, hiện nay, Bộ TN&MT đã xây dựng Dự thảo Kế hoạch thực hiện Quy hoạch không gian biển quốc gia và đang gửi lấy ý kiến của các Bộ,

ngành, địa phương với các nhóm nhiệm vụ trọng tâm cần triển khai gồm:

Thứ nhất, xây dựng và hoàn thiện thể chế, chính sách: Rà soát, sửa đổi Luật Tài nguyên, môi trường biển và hải đảo, các văn bản pháp luật có liên quan để đảm bảo đồng bộ, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý, khai thác, sử dụng tài nguyên, BVMT biển và hải đảo; Xây dựng, triển khai cơ chế điều phối liên ngành về quản lý biển và tổ chức thực hiện Quy hoạch không gian biển quốc gia; Xây dựng tiêu chí, quy chế xử lý những vùng chồng lấn, mâu thuẫn theo thứ tự ưu tiên trong khai thác và sử dụng không gian biển chưa được xác định trong Quy hoạch không gian biển quốc gia; Rà soát và điều chỉnh các quy hoạch ngành quốc gia, quy hoạch vùng, quy hoạch tỉnh, quy hoạch đơn vị hành chính - kinh tế đặc biệt, quy hoạch đô thị, quy hoạch nông thôn và các quy hoạch có tính chất kỹ thuật chuyên ngành có liên quan phù hợp với Quy hoạch không gian biển quốc gia...

Thứ hai, phát triển cơ sở hạ tầng ven biển, biển và hải đảo phục vụ phát triển các ngành kinh tế biển: Đẩy nhanh triển khai các chương trình, dự án, nhiệm vụ về phát triển cơ sở hạ tầng ven biển, biển và hải đảo đã được Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ phê duyệt thông qua các quy hoạch vùng, quy hoạch ngành quốc gia và các quy hoạch khác liên quan, nhất là hệ thống cảng biển, hệ thống giao thông kết nối cảng biển với nội địa, hệ thống bộ đường hàng không, đường sắt, đường bộ, đường thủy nội địa và dịch vụ logistics gắn với phát triển ngành công nghiệp tàu

thủy, vận tải biển; Xây dựng hệ thống cơ sở hạ tầng ven biển, hải đảo đa mục tiêu, đồng bộ, hiện đại, thích ứng với biến đổi khí hậu, nước biển dâng; Chuyển đổi số, hoàn thiện hệ thống cơ sở dữ liệu, giám sát khai thác, sử dụng tài nguyên, môi trường biển và hải đảo quốc gia; trước mắt tập trung xây dựng và hoàn thiện Hệ thống kỹ thuật hỗ trợ hoạt động quản lý nhà nước về giao, sử dụng khu vực biển và giám sát nhận chìm ở biển đồng bộ, thống nhất.

Thứ ba, nghiên cứu và phát triển các ngành kinh tế biển mới, theo hướng xanh, tuần hoàn các-bon thấp: Xây dựng và phát triển các điểm, tuyến du lịch biển, đảo của quốc gia theo hướng xanh, bền vững, có trách nhiệm, sáng tạo gắn với phát triển đô thị ven biển, đảo xanh, thông minh, nâng cao đời sống văn hóa, xã hội của cư dân vùng biển, đảo và bảo tồn, bảo vệ các giá trị tự nhiên, văn hóa, lịch sử, bản sắc dân tộc trên cơ sở Quy hoạch hệ thống du lịch thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2045 đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 509/QĐ-TTg ngày 13/6/2024; Duy trì, bảo tồn và phát triển các trung tâm văn hóa biển nhằm gìn giữ giá trị, phát huy truyền thống lịch sử, bản sắc văn hóa biển đi đôi với xây dựng xã hội gắn kết, thân thiện với biển; Tiếp tục tập trung nguồn lực và đẩy nhanh việc triển khai Đề án phát triển nuôi trồng thủy sản trên biển đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 1664/QĐ-TTg ngày 4/10/2021 theo hướng xanh, tuần hoàn, các-bon thấp, chống chịu cao, gắn với bảo tồn biển và văn hóa biển, bảo đảm phù hợp với định hướng của Quy hoạch không gian biển quốc gia...

Thứ tư, điều tra cơ bản về tài nguyên biển phục vụ phân vùng sử dụng không gian biển và phát triển kinh tế - xã hội: Tập trung thực hiện Chương trình trọng điểm điều tra cơ bản tài nguyên, môi trường biển và hải đảo đến năm 2030 đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 28/QĐ-TTg ngày 7/1/2020 để đảm bảo tối thiểu 50% diện tích vùng biển Việt Nam được điều tra cơ bản tài nguyên, môi trường biển ở tỷ lệ bản đồ 1:500.000 và điều tra tỷ lệ lớn hơn ở một số vùng trọng điểm; Đẩy mạnh công tác tìm kiếm, thăm dò nhằm gia tăng trữ lượng và sản lượng khai thác dầu khí, các khoáng sản tại các khu vực tiềm năng, nước sâu, xa bờ gắn với nhiệm vụ bảo vệ chủ quyền quốc gia trên biển.

Thứ năm, phát triển khoa học, công nghệ, nguồn nhân lực và hợp tác quốc tế về biển, đảo: Tăng cường nghiên cứu, phát triển các ngành kinh tế biển mới, nhiều tiềm năng (duốc liệu biển, y học biển, hóa học biển, các vật liệu mới); Xây dựng trung tâm, phòng thí nghiệm chuyên sâu, hiện đại, phục vụ công tác điều tra, nghiên cứu, phát triển các ngành kinh tế

biển mới, nhiều tiềm năng (duốc liệu biển, y học biển, hóa học biển, các vật liệu mới); Nghiên cứu phát triển ngành công nghiệp thu hồi và lưu trữ khí nhà kính ở các bể trầm tích và cấu trúc địa chất ngoài khơi; Xây dựng và triển khai các chương trình đào tạo, cập nhật, nâng cao kiến thức, trình độ nghiệp vụ của đội ngũ cán bộ trong các ngành, lĩnh vực liên quan đến biển; Thúc đẩy các hoạt động đàm phán, ký kết về phân định ranh giới biển giữa Việt Nam và các nước có liên quan; Hình thành khuôn khổ hợp tác khu vực và quốc tế về phòng, chống, giảm thiểu rác thải nhựa đại dương theo Đề án Việt Nam chủ động chuẩn bị và tham gia xây dựng thỏa thuận toàn cầu về ô nhiễm nhựa đại dương.

Thứ sáu, BVMT và bảo tồn đa dạng sinh học biển: Điều chỉnh mở rộng các khu bảo tồn hiện hữu; hoàn thành việc thành lập các khu bảo tồn biển, bảo vệ nguồn lợi đã được xác định; điều tra, khảo sát xác định, thành lập các khu bảo tồn, bảo vệ mới theo Quy hoạch bảo vệ và khai thác nguồn lợi thủy sản thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050 đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt theo Quyết định số 389/QĐ-TTg ngày 9/5/2024; Phân định các khu bảo tồn, bảo vệ biển, ven biển, hải đảo; phục hồi rừng phòng hộ ven biển, rừng ngập mặn, các hệ sinh thái, rạn san hô, cỏ biển và các hệ sinh thái khác bị suy thoái để tăng diện tích bảo tồn, bảo vệ biển; Đẩy mạnh việc triển khai Kế hoạch hành động quốc gia về quản lý rác thải nhựa đại dương đến năm 2030 theo Quyết định số 1746/QĐ-TTg ngày 4/12/2019 của Thủ tướng Chính phủ; Kiểm soát, quản lý các nguồn thải và giải quyết các điểm nóng ô nhiễm môi trường trên biển, các vùng đất ven biển và đảo.

3. PHỐI HỢP THỰC HIỆN ĐỒNG BỘ, HIỆU QUẢ QUY HOẠCH

Cùng với các giải pháp khác, Dự thảo Kế hoạch phân công rõ nhiệm vụ và bảo đảm sự phối hợp giữa các Bộ, ngành, địa phương có biển thực hiện đồng bộ, hiệu quả Quy hoạch không gian biển quốc gia thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050. Trong đó:

Bộ TN&MT: Chủ trì, phối hợp với Bộ Ngoại giao và các Bộ, ban/ngành, cơ quan Trung ương trong việc tổ chức công bố công khai Quy hoạch không gian biển quốc gia theo quy định của pháp luật bằng các hình thức phù hợp với tình hình thực tế, từng nhóm đối tượng; thông tin, tuyên truyền, phổ biến, hướng dẫn, nâng cao nhận thức của các tổ chức, cá nhân về Quy hoạch không gian biển quốc gia; Chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành và địa phương có biển xây dựng Cơ chế điều phối liên ngành; tổ chức hướng

▲ Kinh tế hàng hải là một trong các lĩnh vực kinh tế biển chủ lực

dẫn các Bộ, ngành và địa phương thực hiện hiệu quả Quy hoạch không gian biển quốc gia; Chủ trì, phối hợp với các Bộ, ban, ngành, cơ quan Trung ương, UBND các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương có biển tổ chức thực hiện Quy hoạch không gian biển quốc gia thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050; đề xuất điều chỉnh Quy hoạch không gian biển quốc gia theo quy định của pháp luật về quy hoạch...

Bộ Kế hoạch và Đầu tư: Chủ trì rà soát, tổng hợp trình cấp có thẩm quyền xem xét, bố trí, giao kế hoạch đầu tư công trung hạn và hàng năm để thực hiện các chương trình, dự án để thực hiện quy hoạch theo quy định của Luật Ngân sách Nhà nước, Luật Đầu tư công; chủ trì, phối hợp với Bộ TN&MT và cơ quan liên quan nghiên cứu, trình cấp có thẩm quyền ban hành cơ chế, chính sách phù hợp để thu hút, huy động các nguồn vốn khác ngoài đầu tư công để thực hiện hiệu quả Quy hoạch không gian biển quốc gia.

Bộ Tài chính: Chủ trì, căn cứ vào khả năng cân đối của ngân sách nhà nước bố trí kinh phí thường xuyên để thực hiện quy hoạch thuộc nhiệm vụ chi thường xuyên nguồn các hoạt động kinh tế trong dự toán ngân sách hàng năm của các Bộ, cơ quan Trung ương trình cấp có thẩm quyền quyết định theo quy định của Luật Ngân sách Nhà nước.

Bộ Ngoại giao: Chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành liên quan đẩy mạnh các hoạt động đàm phán, sớm hoàn thành ký kết về phân định ranh giới trên biển, các điều ước, thỏa thuận quốc tế về BVMT biển, bảo tồn biển, khai thác, sử dụng các vùng biển chung; chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành liên quan trong việc phổ biến, thông tin, tuyên truyền đến các quốc gia, các tổ chức, cá nhân nước ngoài về Quy hoạch không gian biển quốc gia theo quy định của pháp luật bằng các hình thức phù hợp với tình hình thực tế; chuẩn bị và thực hiện các giải pháp đối với các vấn đề quốc tế phát sinh, biến động trong quá trình triển khai Quy hoạch không gian biển quốc gia.

Bộ Nội vụ: Chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành liên quan sớm hoàn thành phân định ranh giới quản lý hành chính đối với các địa phương có biển, đảo; Tiếp tục tham mưu kiện toàn hệ thống cơ quan quản lý nhà nước tổng hợp và thống nhất về biển, đảo ở cấp Trung ương và địa phương có biển để thực hiện hiệu quả Quy hoạch không gian biển quốc gia.

Các Bộ, cơ quan ngang Bộ có liên quan: Chủ trì, phối hợp với Bộ TN&MT lập, điều chỉnh các quy hoạch ngành quốc gia, quy hoạch có tính chất kỹ thuật, chuyên ngành, quy hoạch khác có liên quan bảo đảm thống nhất, đồng bộ với Quy hoạch không gian biển quốc gia thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050; Phối hợp với Bộ TN&MT trong việc tổ chức công bố công khai Quy hoạch không gian biển quốc gia theo quy định của pháp luật bằng các hình thức phù hợp với tình hình thực tế, từng nhóm đối tượng; Thông tin, tuyên truyền, phổ biến, đào tạo, hướng dẫn tăng cường năng lực, nhận thức của các tổ chức, cá nhân về Quy hoạch không gian biển quốc gia...

UBND các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương có biển: Chủ trì, phối hợp với Bộ TN&MT lập, điều chỉnh quy hoạch tỉnh, quy hoạch chuyên ngành, quy hoạch đô thị, quy hoạch nông thôn thuộc phạm vi quản lý, bảo đảm thống nhất, đồng bộ với Quy hoạch không gian biển quốc gia thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050; Chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành và địa phương trong vùng xây dựng, triển khai các quy hoạch, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội của địa phương; tổ chức thực hiện chương trình, dự án sau quy hoạch theo phân cấp quản lý nhà nước; Đánh giá việc thực hiện quy hoạch thuộc phạm vi quản lý; Phối hợp với Bộ TN&MT đánh giá thực hiện Quy hoạch không gian biển quốc gia hàng năm, 5 năm theo quy định của pháp luật về quy hoạch, báo cáo Thủ tướng Chính phủ xem xét việc điều chỉnh Quy hoạch kịp thời cho phù hợp với tình hình và điều kiện thực tế...■